

KORTSIKTIG POLITIK

Partierna och väljarna är fast i fångarnas dilemma: det är lättare att vinna på kortsiktiga löften än på långsiktig politik.

DEMOKRATINS UTMANINGAR:

KORTSIKTIG POLITIK

PARTI B

KORTSIKTIG POLITIK

LÅNGSIKTIG POLITIK

KORTSIKTIG POLITIK

ALLA
FÖRLORAR

PARTI A
VINNER

PARTI A

LÅNGSIKTIG POLITIK

PARTI B
VINNER

ALLA
VINNER

KORTSIKTIG POLITIK

Valfläsk

Problemet att politiker kan lockas att göra kortsiktiga löften för att vinna val är ett väletablerat dilemma i demokratier. Politiker vill ofta vinna eller behålla makten och kan därför frestas att fokusera på åtgärder som ger snabba, mätbara resultat, även om dessa åtgärder inte är hållbara på lång sikt. Dessa problem förvärras om väljarna saknar tillit till staten och samhällsutvecklingen och därför prioriterar en säker personlig vinst framför långsiktiga gemensamma projekt.

Exempel

De kortsiktiga löfterna kan innebära skattesänkningar, pengar till populära verksamheter, snabba infrastruktursatsningar eller andra löften som skapar omedelbar popularitet men äventyra framtida hållbar utveckling eller stabil ekonomisk tillväxt.

Vidare perspektiv

Problematiken kan analyseras utifrån fångarnas dilemma och utifrån Daniel Kahnemans system 1 & 2. Dessa tankemodeller presenteras på följande sidor.

Konsekvenser

Eftersom politiker i praktiken belönas för kortsiktigt tänkande genom att vinna röster, skapas en ond cirkel där långsiktigt hållbara lösningar förblir ouppfyllda. Politiker är beroende av väljarnas stöd för att sitta kvar, vilket driver dem att fokusera på åtgärder som snabbt uppfattas positivt, snarare än sådana som långsiktigt förändrar samhället till det bättre. Samtidigt är många långsiktiga lösningar komplicerade och kräver samarbete över partigränser och mandatperioder.

Lösningar

Det är ingen lätt sak att skapa institutioner och regelverk som uppmuntrar långsiktigt tänkande. Inom makroekonomi är centralbankerna oftast självständiga för att motverka att penningpolitiken används politiskt. Den viktiga skillnaden är att de flesta politiker och ekonomer är överens om centralbankernas uppgift. Det är mycket svårt att genomföra motsvarande lösningar inom områden som ytterst bygger på värderingar och politiska prioriteringar.

KORTSIKTIG POLITIK: FÅNGARNAS DILEMMA

Fångarnas dilemma

Fångarnas dilemma är ett tankeexperiment baserat på två fångar som är häktade. Fångarna vet att om ingen av dem pratar i förhör kommer båda att bli fria. Problemet är att fångarna inte vet om de kan lita på den andre. Om en fånge pratar medan den andre är tyst kommer den tysta fången att få ett hårt straff medan den som pratar blir fri. Om båda fångarna pratar får de båda ett medelhårt straff. Det bästa vore alltså att båda var tysta, men eftersom de inte litar på varandra blir det mer rationellt att prata.

Liknelsen med politik

Valkampanjer kan delvis liknas vid fångarnas dilemma, där två aktörer (i detta fall politiska partier) ställs inför valet att antingen samarbeta (fokusera på långsiktiga, hållbara åtgärder) eller agera i egenintresse (fokusera på kortsiktiga populistiska löften). För samhället vore det bättre om alla drev långsiktig politik, men för det enskilda partiet blir det mer rationellt att gå till val på kortsiktiga löften.

Förklaring av diagrammet

Om båda sidor fokuserar på långsiktig politik skulle samhället gynnas på lång sikt genom stabila och hållbara beslut oavsett vilka partier som sitter vid makten.

Om en sida väljer kortsiktiga löften medan den andra håller sig till långsiktig politik, kommer de kortsiktiga partierna troligen att vinna väljarnas röster snabbare eftersom den lovar omedelbara fördelar. Särskilt stor är risken om väljarna inte litar på politiker och hellre tar en säker kortsiktig fördel än en osäker långsiktig sådan.

Om båda kandidaterna fokuserar på kortsiktiga löften förlorar båda i längden, eftersom kortsiktig politik sällan leder till långsiktig samhällsutveckling. Detta kan ytterligare urholka förtroendet för politiska institutioner och skapa samhälleliga och ekonomiska problem som kräver omfattande insatser för att korrigera.

KORTSIKTIG POLITIK: SYSTEM 1 & 2

Hur rationella är vi?

Psykologen Daniel Kahneman fick nobelpriset för sin teori om hur vi kombinerar rationellt tänkande med magkänsla. Hans poäng är att vi använder magkänsla och enkla tumregler för att fatta snabba beslut, men att vi också kan tänka efter systematiskt när det behövs.

Två sätt att tänka

System 1 är vårt sätt att tänka snabbt, automatiskt och intuitivt. Det bygger på känslor och tumregler som gör att vi inte behöver anstränga oss eller ödsla tid på varje beslut. System 1 är nödvändigt i vardagen, men det tenderar också att förenkla och göra felbedömningar.

System 2 är långsammare, mer analytiskt och medvetet. Det används när vi måste tänka igenom problem noggrant, väga olika alternativ och fatta beslut som är komplexa eller kräver eftertanke. System 2 är alltså involverat i långsiktig planering och utvärdering av alternativ, men det är mer ansträngande och aktiveras endast om vi medvetet engagerar oss i det.

Inom politiken

Politiker anspelar de ofta på väljarnas System 1. Vallöften kan vara utformade för att upplevas som omedelbart fördelaktiga. System 1 svarar på denna typ av budskap eftersom det triggas av emotionellt laddade, enkla och konkreta fördelar (t.ex., "Jag lovar sänkta skatter!", "Vi ska skapa fler jobb!"). Sådana budskap är lättillgängliga och kräver ingen djupare analys, vilket gör dem mycket effektiva för att vinna omedelbart stöd.

Långsiktiga politiska strategier å andra sidan kräver oftast att väljare aktiverar System 2, vilket innebär att man måste tänka över konsekvenser och långsiktiga resultat. Långsiktiga löften kan handla om komplexa, abstrakta mål som kanske inte ger omedelbara fördelar och kan innebära uppoffringar i nuet.

En lösning för att uppmuntra långsiktig politik kan vara att presentera långsiktiga mål på ett sätt som också tilltalar System 1, t.ex., genom berättelser och konkreta exempel som gör de framtida vinsterna kännbara redan nu. Detta kan skapa en balans mellan omedelbar emotionell påverkan och rationell, långsiktig analys.